

FRONT LITERAR

REVISTĂ LUNARĂ

— factor V. Spiridonică. —

— Diteia No. 4 Brașov. —

Victor Eftimiu

Cimitir

In cripte și 'n mormintele sărace
In somn imens, visează generații . . .
De tot ce-a fost surâsul unei grații
Glumeții viermi se 'ntrec să le desbrace.

Cei mult gățiți și nevestmântații
In negre oseminte s'or preface . . .
La fel vor fi împunși de albe ace
Nababii, umiliții, potentații . . .

Dar pot veni și viermii ! pot străbate,
Bațjocorind în criptele bogate
Orgoliul vast al celor duși din lume:

Consolator, subt fiecare nume
Inscripții lungi, pe crucile sculptate
Proclamă vanitățile postume !

MARIA BANUȘ

Crepusul

Mi-e dragă muțenia degetelor bătrâne,
In tața azilurilor cărămizii, pe 'nserate.
Acolo-s farfuria mari de faianță pictate,
Și ceasurile cresc încet și 'nalt ca niște grâne.

Scâțâie poarta, rostogolind mătânii sub picioare,
Murmură fântâna orașului departe, cu tramvaiul,
Câțiva moșnegi sug pesmeții de-acasă și ceaiul
Și vorbesc șoptit între ei, de ce-i doare.

Nici o mână întinsă nu scutură taina din jur, plumburie,
Când palida floare a soarelui își culcă stlnsa trufie,
Pe umărul gardului vechi, în fiecă seară.

Trec păzitorii cu pași atârnați de pisici bosumflate,
Și nici o inimă nu urlă prelung ca o fiară.
Mi-e dragă tăcerea azilurilor cărămizii, pe 'nserate.

OCTAV ȘULUȚIU„In einer k'einen Conditorei“ . . .*)

În fiecare stradă din Cetate trebuie să fie una. O cofetărie mică, într'una din casele acestea brașovenești vechi. Două vitrine mici, deadreapta și deastânga unei uși. Intrând cobori o treaptă sau două și te pomenești într'o cameră foarte mică. Numai câteva — uneori trei — mese cu scaune. Asta-i toată cofetăria. E ceceace înțelege neamțul prin Conditorei. La ferestre perdele albe, frumos brodate, te prinesc cu un aer de familiaritate, pe care micimea odăii, nesemnând de loc a prăvăliei, o măreșe punct. E intimitate și e căldură aici și nu te opresc numai delicioasele prăjituri, mici, așa cum se fac toate la Brașov, dar mai sunt uneori și ochii albaștri și vii ai fetei patronului. Intr'o asemenea cofetărie n'ai impresia că ai venit să cumperi, ci ai intrat în casa unui prieten care te servește cu plăcere.

La câte o masă șade Gretchen, scuturându și pe spate coatele b'onde împletite și cu fundulițe în vârful bicuștei, potrivindu-și cu mâini grăsunе șortul cu bretele prinse peste umeri și ascultând ce-i povestește arianul blond cu șapcă roșie cu cozoroc scurt. În fața unei prăjituri idilele se înfiripă și prind curaj și conditoraiile sunt adevăratele locuri de întâlnire, condito-raiuri preferate de tinerii pentru care dragostea e o continuă joacă.

Când plouă, să stai aici, în fața ceaiului aburid fierbinte, într'o semiobscuritate (de se toamnă, să privești cum șiroește apa pe geamurile înbrăcate în albituri și cum trec oamenii grăbiți. Nu te va supăra niciodată din reverie patroana rotundă și roșie 'n obraji, cu mâinile ca niște pâinute cu lapte și cu părul dat peste frunte, sau strâns în coc la ceașă. Ai vrea să stai aici mereu, și când ești singur și când însoțit îți pleci fruntea peste altă frunte deasupra parfumului de ceai și cozonac.

„In einer kleinen Conditorei . . .“, cântecul atât de casnic, de potolit și blând se pornește să îți sune în urechi făcut parcă pentru aceste prăvălioare de jucărie, răspândite în toată Cetatea, și unde dacă nu preferi să te odihnești în visare sau să flirtezi intim, poți gusta cele mai bune produse ale cofetăriei nemț și.

COCA FARAGOȘoapte . . .

Învată-mă, Doamne,
Să desprind melodia cîntecelor mele
Din tăceri pe care doar mersul Tău poate
Să le 'nfloare,
Și cu ea să-mi cuprind
Noapțile și zilele toate . . .

Învată-mă, Doamne,
Să prind în melodia cîntecelor mele,
Murmurul apelor
Și lumina din care se rupe scîlpirea de stele
Și tînguitul ruginii
Al frunzelor,
Toamna, cînd,
Tristă și singură stînd,
Ult să știu
Ce aștept și decînd.

*) P. S. Din „Brașovul“, monografie ce se află sub tipar în editura „Fundatiei pentru literatură și artă Regele Carol II“ și va apare în scurt timp.

SASA PANĂ**Episod**

Ai trecut dimineața când florile își beau roua de pe petale
 Și după creastă soarele e sub pedala surdinei
 Descultă într'un halo de svelteță catifelată
 Fragedă plutind parcă pe un abur
 Ți-ai șters o lacrimă ca un fulg de nea încălzit pe geană

Casa rămâne în urmă goală cutie de vioară
 Pe potecă după deal lângă școală
 Unde fiecare toamnă adună recoltă nouă
 Și neastâmpărată

Fată țesută din mătăasă de păiajen
 Caldă ca și culoarea verii
 Proaspătă ca mugurii
 Cu zâmbetul din boboci

N'ai trecut prin fața mea ca dinaintea unei oglinzi
 Măinile pipăie umbra foșnetului
 Miracol de undă nevăzută
 Când tăcerea culcă porumbei pe umărul melancoliei
 Amintirea stăruie ca un fum de fâneață aprinsă
 Și pe inimă se adaugă o zbârcitură

Flămânzi Noemvrie 1936.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MIHAIL CHIRNOAGĂ

Comentarii.

Totdeauna mi s'a părut important de a surprinde calitatea generală a unei opere. Cele mai bune cărți sunt, incontestabil, acele cari găesc aderentă la o anumită categorie de indivizi obișnuiți a trăi nu în superficial sau a se închide în serios, — cuvânt care denotă o oarecare uscăciune sufletească, — ci în gravitate, vorbă încărcată de sumedenie de rezonanțe din care cea mai importantă este sensul tragic. O calitate generală a unei opere se măsoară cu acest termometru, cu această optică specială pe care nu oricine o poate poseda. În telul acesta am înțeles nota lui Gide: „Ni Molière, ni Cervantes, ni Pascal ne sont sérieux; ils sont graves.”

În gravitate se găesc amestecate numeroase moduri sufletești, dela adâncime și senz tragic, la lumină și claritate. Dar altceva mi se pare esențial în compunerea acestei noțiuni; nici liniștea, nici seriozitatea, adâncimea sau tragismul nu mai contează în fața intenției involuntare de a normaliza, de a face atent.

În acest cuvânt de gravitate, zăresc un agent de circulație care cu mâinile în cruce, la picioarele unei statui ce ridică un deget în sus în semn de atenție la momentul trist care oricum va veni, indică drumul dela răsărit la apus, din lumină în întuneric și pare a-mi șopti: treci iute...

E atât de trist să-ți repeți că viața nu-ți mai poate oferi nimic inedit, nimic frumos, că toate cari ți-au părut în adolescență poleite cu aur au fost bronz, încât singura

mulțumire rămâne aceia de a te închide în tine și a contempla tăcut prefacerile, singure în care mai poți avea încredere, ale inimii tale.

Și astfel, lângă căștile de poezii, cu ele pe brațe sau în buzunare, să treci înainte călăuzit de steaua umbrită a destinului făurit de oamenii cu cari nu mai poți lega nici o prietenie autentică, nu mai poți încerca nici o experiență răscolitoare. Acum trebuie căutat Mallarmé cu acel vers care răsună fără voe în amintire, „la chair est triste, hé bas“ . . . , ca un ecou plecat dintr'o pădure fără glas.

L. VOITA

Declinul spiritualismului.

Puține din manifestările ultimului deceniu vor intra în istoria culturii românești. Pornită cu surle și tobe „generația tânără“ și-a irosit inutil multe forțe. „Autenticitatea“, „trăirea“, „spiritualismul“, „organicitatea“ și toate celelalte formule au rămas simple formule. În spatele lor nu s'a ascuns decât formule vechi, îmbrăcate numai cu straie noi pentru o eventuală victorie. Dar victoria nu a venit. Preocupat mai mult de clipa prezentă, chinuit de o posibilă răbufnire a forțelor distructive, individul modern privește sceptic, la orice întrebare ridică mâinile și se supune docil imperativului de o clipă.

Nu sunt constatări pesimiste bune pentru a creia o atitudine ci o realitate oricând verificabilă. Cine nu zâmbește azi când aude de „creierea omului nou“? Mai ales când nici cei care l-au creat verbal nu au știut exact cum trebuie pregătit? Cine nu privește cu destul desgust înregimentarea literaturii în batalioanele politice de diferite culori? Și se vroia o literatură nouă, entuziastă, tinerească, autentică . . . Credeam în 1933 că vom respira cel mai pur ozon cultural și ne-am pomenit cu timolconade filologice, așteptam idolul literaturii și ne-a sosit pseudonimul galinaceu cu trivialități care denotă primejdioase refuări, prezidat de o mare față culturală.

Revistele literare? Numiți-mi una care merită pe deplin numele. Cele câteva care parțial merită numele apar în virtutea inerției, cu cronici inactuale, cu pagini seci, fără vlagă.

Întrebarea ce ne chinuie este: unde e tineretul care să reacționeze, să schimbe, să are brazde noi? Dăce tace? Și răspunsul e trist: tineretul e laș. Preferă să ocolească adversarul, să-i ofere menajamente pe care nu le merită. să privească abstract problemele care cer un răspuns prompt, fără posibilități de replică. Căștutul claponu'ui în loc să primească ceea ce merită, asistă la lașe adeziuni a căror absență ar primejdi o situație, un aranjament sau o combinație viitoare. Nu vi se pare semnificativă această situație?

Autenticitate? Da, pentru cei din Marte. Experiență? Da, pentru caraghioșii culturii. Spiritualitate? Cum se numește asta în limba noastră?

Poate întunec, haos, tembelism, incultură sau dacă niciuna din ele, atunci cu siguranță: lașitate.

ȘTEFAN BACIUInimă...

Inimă, violoncel albastru, pasăre rănită,
Nu te 'ntrista foarte —
Mai e mult pân' la moarte
Sau mai e o singură clipită.

Pân' atunci mai e timp și-i durere,
Inimă speriată
Îți întind — iată
Poezia ca pe-o unică mângâere.

O să iubești încă femei și păduri
Puține sau multe
Nimeni n'o să te-asculte
Și-ai să te 'nneci în bromuri.

Inimă, violoncel albastru, pasăre rănită,
Nu mai plânge :
Te vei goli de sânge
Târziu sau peste-o singură clipită.

BCU AUREL MARIN City Library ClujPoetului*)

Tu porți isbânzi din fiecare tăcere
Mai singur, depărtărilor uitat
In versul tău nemăsurat
De unică iubire și durere.

Prădat, vestmântul se reîntregește
Și strălucirea lui e înadins
Pentru veniul inimii aprins,
Tezaurul împrăștiat regește.

Dar uneori prietenul i-acel
Ce 'n lugușire vocea îți imită
Plăcerea este neasemuită
Că ura ta, ascunsă crește 'n el!

*) Țara Bârsei No. 2.

ION ȘTEFANCărți de vizită.

K., bătrânul nostru găzduitor, îmi trezește tot interesul. Ceeace mă îndeamnă însă să-i rețiu numele aici, e mai cu seamă figura-i morală. Din conversațiile, pe care le întretine cu prietenul meu, care la rândul-i mi le comunică întocmai, se deslușește în prima linie patima pentru avere a unchiașului.

Incolo n'are nici un pic de orgoliu. Ca funcțiune publică, îndeplinește rolul de păzitor de noapte la nu știu ce

anume întreprindere. Nu ne-a precizat-o. Pleacă spre seară și se înapoiază dimineața decuvreme, ca apoi să se culce, îmbrăcat cum se află, dormind aproape toată ziua. Când e dispus, după amiază crapă lemne în curte, sau robotește după alte treburi de mână. Ii place să îngrijească de cele două găini, închise tot timpul în cotet, și să care lemne în casă, aranjându-le lângă sobă, jos pe cele mai groase, deasupra țândările pentru aprins focul. Uneori îl surprind că ia câte o bucată din lemnele noastre, dar mă prefac că nu văd. Vreau să observ până unde va merge.

Friguros, ca orice bătrân, iarna obișnuiește să-și întindă o pătură pe cămin și să se așeze pe ea. Așa, dacă i întineric cu lumina stinsă — ca să facă economie la bani — stă și se gândește, sau poate nu face nici asta. Stă, pur și simplu. Când intră cineva pe ușă, îi strigă puțin deranjat (nu e deloc politico).

— Mai repede, că vine frigul!

Când se întâmplă că nu-i reținut de serviciu, e toată ziua pe acasă, făcându-și de lucru cu rugăciunea. De-altfel, n'o uită nici o zi. Iși ia cărticica, păstrată cu sfințenie în piele solidă și citește mereu câte o mică porțiune, iar după ce le termină, le reia dela căpăt. Mă mir că nu le știe pe dinafară. Totuși se pare că și face rugăciunea destul de mașinal, numai ca să stea în rând cu ceilalți coreligionari. Astfel dacă bătrâna-i soție se întâmpă să intre cu vreo târguială din piață tocmai în timpul când el își citește paragraful cu voce tare, se intrerupe și întreabă, vădit interesat:

— Cât te-a costat?

Oricât ar fi prețul, îl găsește prea mare.

Când îl apucă noaptea acasă, își petrece toată seara jucând monoton cărți cu bătrâna, pe câte unu sau doi lei (am aflat c'o înșală), apoi se culcă din vreme, de altfel ca întreaga-i familie, între ora nouă și zece.

Nu cred să-l fi găsit vreodată miezul nopții treaz, la el acasă. Aceasta m'a făcut odată să-i spun c'o să moară dormind.

Se zice că e foarte sgârcit și vrednic econom. E o chestiune cu care se laudă, spunându ne mereu că deși fără resurse, în felul acesta a reușit să-și strângă ceva avere, s'o pună deoparte și chiar să-și înzestreze onorabil cele patru fete măritate. Nu e pretențios și nu-i eunosc nici un veciu. Nu frecventează spectacole ori cărciumi și se mulțumește cu mâncăruri modeste. Din când în când ne vorbește entuziast despre circurile vizitate. Sunt singurele, care îl interesează. A umblat mult în timpul războiului prin străinătate.

Obișnuiește să ne repete cu mândrie localitățile pe care le-a văzut, dar nu se pricepe să ne furnizeze nici o relație cu privire la ele. Are memorie, dar e incapabil să participe la ceva, ce nu-i aparține în întregime.

*

Nevastă sa îmi pare cam leneșă, lucru impus poate de vârstă, e femeie blajină și cu un accentuat simț psihologic. Într'o seară, reîntorcându se din oraș, ne-a destăinuit că intrase într'o cofetărie, să bea o cafea.

— Dacă ar afla bărbatu-meu, ar divorța chiar acum, a adăugat ea, părând că glumește.

E totuși o vorbă, care îl caracterizează de minune pe K.

GEORGE POPAP o e m

Noi cerul tot îl ducem pe mâni,
 Românească pădure cu elegii în frunză.
 Trec îngerii cu spade. Alăturaea fântâni,
 Borangicul lunii să-l asconză.

Uneori pornim cu cirezile dimineții
 Să ne scriem pasul prin basme încă necercetate.
 Ascundem ca pe o taină stema tristeții
 Și regretul după amintirile lăsate.

Poate că nici când mirajul nu își va deschide
 Grădinile lui cu luceferi pentru setea din noi.
 Dar nu simțim căci traiul ne e plin de
 Vis și de pernele lui moi.

1935

ION MANOLÉSCUMoartea poetului

N'a mai înflorit lângă inimă nici un copac.
 S'a mistuit în focul negru — gând opac.
 A țipat cineva și s'a rostogolit în lut
 Și mîna s'a crispat amar ca un poem tăcut.

Perna a rămas de febră și de zgură
 Moartea fugea cu un cîine în gură
 Seara se micșora binișor într'un pahar cu ceal
 Și te căuta ochiul rece Tu pe unde erai ?

ION TH. ILEAAur sufletesc *)

Am gravat în suflet un poem
 din brazda rumânească
 și munții Apuseni în chem
 cu Horia să vorbească.

Un Dumnezeu e 'n fiecare om
 și stelele n'au răsărit,
 s'a spânzurat un om de-un pom
 și poate luna a murit.

Nu o stea aduce 'n zări
 slova 'n inimă și gând,
 poezii au soarele în depărtări
 și aur în poem, e 'n fiecare rând.

*) Din volumul „Întoarcere” care va apare în editura „Eu și Europa”.

AL. ROBOT

Balcic

Hotelul doarme leneș sub umbră de salcâm
 Și pe nisipul plăjei fierb trupurile goale.
 O briză de tristețe suflă prin mahalale
 Și turci bătrâni aruncă pași morți pe caldarâm.

Balcicul își lipește un minaret de cer
 Și golful cald cu ape senine sub balcoane,
 Se leagănă, pătrunde în negrele mahoane,
 Și găfăe în pânze lângă debarcader.

MIHAIL SPIRIDONICĂ

Fragmente *)

27. I. 92... Sorb cu nesățiu, frumusețile naturii, ozonul ei bogat în fiecare dimineață. Câmpia Bârsei mi se deschide larg ca o panoramă. E închisă ca o cetate de jur împrejur, de munți. Mă simt în mijlocul ei ca un preot care oficiază în altar, Cuprind cu ochii totul și nu mă mai satur. Cerul senin ziua... Mă gândesc la colegii mei cari au rămas în internat, căci ordinul ministerului era categoric: (vor pleca în ținuturile eteroglotte elevii de cl. VII-a cari au note bune, să facă practică).

Sat de Sași, la poalele munților, iar în partea de Vest Oltul își răsfătă apa înghețată.

Stau în gazdă la un baron Sas. Ii prepar un copil din clasa III-a.

2. II. — Sânt mulțumit. Fac lecții jumătăți de zi. Colegii dela școală, — niște îmbătrâniți în interesele lor meschine, egoiste, cancanuri, — sunt toți contra mea.

Thereza, fiica baronului vine la mine în cameră cu frățiorul. Camera mobilată în stil modern; preșuri pe jos, tablouri artistice executate, din sec. XIX-lea; portretele în ulei ale baronilor bătrâni. Cald.

Face foc atunci când vreau.

4. II. — Thereza mi-a adus cărți: Funia Călăului, Petőfi și Arhangeli Agârbiceanu; îi dau Mama lui Gorki — cartea lui Gheorghiu — poetul socialist cum îi spuneam noi, care a plecat la Ciuc.

Ea e un copil. Are 17 ani. Simplă, naturală, transparentă. Ochi albaștri, senini. A urmat la Brașov și s'a retras în urma unei răceli.

5. II. — Seara a cântat la pian ceva din Rossini. Ecolul notelor a ajuns la mine, calde și pasionante.

6. II. — Mergem toți cu schiurile. Ea înainte, frățiorul, și 'n urmă eu. Cad mereu. Sânt neînvățat. Pe alte pante mai dulci îmi arată cum să țin echilibrul: se face chem dându-și drumul, apoi se arcuește. Obrajii puțin palizi s'au îmbujorat și e așa de micuță și aeriană!

Mersu-i ușor, elegant...

7. II. — Mi-e dor de dragoste, de viață, de mișcare.

15/II. — Mă simt mai bine. Sânt copleșit de sentimente confuze, nedefinite. Thereza s'ă și ea la lecții. Ii povestesc copilului luptele lui Matei cu Ștefan. Accentuez că Matei a fost român.

Ea zâmbește subtil. E mai frumoasă. Formele îi sunt reliefate sub rochița albastră. Cred că nu-și dă seama de tinerețe, frumusețea, farmecul și poezia fapturii sale.

Nici un calcul, nici o undă de sensualism în mișcare, atitudini, gest, vorbă. E de o puritate!

25. II. — Baronul e mulțumit de progresele lui Hans.

N'am haine bune; prima dată când m'am simțit sărac.

Gerul a scăzut și afară e cald. Zăpada se topește. Am uitat totul, Fălticeni, colegii, cărțile, examenul care vine. Mi e dor de vești, de nouătăți, dar încă nu le vreau.

26. II. Thereza a cântat ceva din Bach. Aș vrea s'o văd aplecată asupra clavierului.

1. III. Simt că persoana mea o interesează.

Discutăm literatură; Apele primăverii, a le lui Turghe-nief. Ii place mult. Afară semne de primăvară.

AL. ROBOT.

BRAȘOV.

Poem — reportaj.

Brașovul păstrează cheile de piatră ale Transilvaniei și are ziduri vechi, turnuri năcinate, porți în ruină, lucruri inutile, dar parfumate de trecut.

Profilul munților își aruncă umbra peste clădiri și la Brașov e un permanent crepuscul, un întunec al brazilor și al creștelor. În gară, e o harfă de șine și locomotivele șueră. Orașul a dispărut, distanța crește enorm. Ai impresia unei gări fără oraș. Dar parcurgi străzile unei periferii de uzine și descoperi burgul, pictat pe un fundal verde, într'un cadru medieval de catedrale și orologii.

Turnul sfatului apare drept și sună clar orele. Un evantai de soare acoperă fața străzii desenată occidental, sever și cu magazinele aranjate pe trotuare, cu vitrinele matinale, cu vânzătorii în halate ca niște infirmieri.

Orașul germanic se dezvoltă. E un stil care se menține în casele colorate, cu ganguri ascunse după porți masive. Muntele e cea mai înaltă statuie din Brașov. Biserica neagră se proiectează solitară, ca după un incendiu recent și porumbelii dansează pe turnuri, pe creneluri sau se prăbușesc în stradă.

V. SPIRIDONICĂ.

Vine Panait Istrati*)

Fiecare clipă era măsurată. Știrile aduceau neliniște, căci în oraș domnea o stare gravă de lucruri, pe care mulți nu și-o explicau.

Străzile înșesate de lume, armata formând cordoane de fier, semnale ascuțit porneau din loc în loc; totul intra într'o nesiguranță care pusese stăpâ ire pe magazinele care și au închis obloanele.

Valul de lume n'a fost împins prea departe deoarece studenții au luat cu asalt unele colțuri, de unde puteau evada în piață în orice moment.

*) Fragment din romanul „Feroviarii”.

Ionescu-Lavalieră sta întins pe canapea. Il dureau ochii iar barba-i lungă și murdară de praf, îl îmbătrânise.

Din când în când, pe coridor, sunau pași grei, de bocanci cazoni. Zorile l-au găsit tot în aceeași poziție. Pentru ziua care sosea greu, prin geamul de sus, își rezervase mai bine de 10-15 ani.

Sărbătoarea sosirii unui amic, îi fusese aproape de suflet, în orice clipă.

Iar polițistul care l invitase în mașină, aseară, își amintea era un om bun și elegant.

— Dar de ce s'ar fi vrut și misterios? De ce n'a spus că sunt chemat?

Pe Ionescu-Lavalieră nu-l chinuise motivul, graba cu care a fost reținut la poliție, ci a doua cauză, să se evite întrevăderea lui cu marele său prieten. Acesta trebuia să fie însoțit de scriitorul S. din Iași.

Vine Panait Istrati! își amintea el, articolul unui ziar de seară, înainte de a fi chemat aici.

Dar încă aștepta vești dela centru. La orele 10³⁰ sosea acceleratul de București. Iar el n'a mai fost lăsat liber.

Ce țară! șopti Ionescu mai târziu. Fost deputat să fi ridicat, ca pe un borfaș?

Nu-l mai interesa, ca în vremurile din urmă, când o arestare îl făcea cunoscut și admirat de zeci de mii de oameni.

Acum îl preocupa lipsa lui Sandu, plecat la București în misiune.

Cât despre cel ce avea să sosească azi la Iași, Ionescu avea speranțe că tot îi va fi îngăduit să-i vorbească.

Dar, dincolo de pereți sgomotul străzii, larma tramvaiului și loviturile bocancilor din coridor, îl făcuseră mai atent.

Orele 9 dimineața.

Nici un semn.

Ar fi vrut să fie anchetat, cercetat, pus în libertate. Ceruse hârtie și cerneală, dar n'a mai scris; știe că orice hârtie scrisă nu pleacă mai departe de aici.

S'a resemnat.

Telegrama de protest poate o fi ajuns la Minister.

Își răsuci mustața-i frumoasă și se ridică într'un colț. Camera nu era o celulă. Mai fusese pe aici în timpul campaniilor politice, sub guvernele lui I. I. C. Brătianu.

Intr'un târziu ușa se deschise și agentul Dănilă intră încet și se apropie de Ionescu. Acesta se plimba cu mâinile la spate, măsurând distanța cu picioarele și cu ochii.

Păru că nici nu-l aude pe Dănilă, care se oprise și aștepta să se apropie.

Privirile lui Ionescu au înțeles numai mersul celui altăfără să-l mai privească, în sus. Ambii bărbați s'au oprit la o distanță oarecare, unul de altul. Intre ei exista de mulți ani, o veche ură. Se dușmăneau necontenit. Lui Ionescu Lavalieră nu-i plăcuse agerimea acestui copoi care cu ușurință îl aducea, vorba românului, „ca din oală“.

Nu exista club, intrare ori eșire de local din Iași, pe care Dănilă să nu i-o cunoască.

Acum câteva zile l-a cules pe Aramă dintr'un local de lux, din Piața Cuza-Vodă.

Odată a intrat în casele Dnei Balș, una din cele mai bune artiste din Iași, unde a stat ascuns în camera fiicei ei, Mina, care era membră a sindicatului feroviar.

Dănilă știa că Vicu îi făcea vizite și-l aștepta acolo. Dar ploaia a făcut pe cei doi tineri să nu se mai întâlnească în acea seară decât la c'ub, ori la Marina Iordache.

... Dănilă și-a scos batista cu care își șterse fruntea.

— Am obosit, sânt bătrân, făcu el către Ionescu, pe un ton amical. Dar celălalt nu-i răspunse.

— Am îmbătrânit alergând după dumneata, continuă agentul fără să mai aștepte replica.

Și clipi dintr'un ochiu, apoi își pături batista, tuși sec, moment prielnic de regăsire, de stăpânire, ori boala...

Dar omul cu barba mare și mustați stufoase nici nu-l privea măcar. Sta ca o statuă de piatră, în fața celui ce-l spiona fața-i sumbră. Remușcare? Revoltă? Perseverență?

— Parcă ești bolnav, nu? reluă Dănilă pe alt ton, doar îl va face să vorbească.

Încăpăținarea celui interpelat persistând, Dănilă deveni nervos. Iși duse mâinile la spate, pozând la fel cu „mustaciosul”; începu să fluiera a pagubă.

— Ai să vezi pe dracu „*Tovule*“, dacă o faci pe nisnai, ai înțeles?

Nici de data aceasta Ionescu n'a înțeles și continua în aceeași stare, de calm, să se mențină drept, tăcut, fără să răspundă polițaiului.

— Am ordia să te trimit la beci. Ce zici? Răspunde! N'auzi?

Răcnind furios, Dănilă înaintă un pas.

— Acolo ai să fi vizitat de „*Tovul*“ care ne vine azi în oraș, hei, ce zici, frumoasă surpriză, nu?

— Ionescu-Lavalieră se gândi la oboseala care-l îndemna demult să se reășeze pe canapeaua veche și dintr'o privire își croi calea pe lângă polițist.

— Nu vorbești, ai, nu!

ALEX. BOTOȘ

Indoeli

Vârstele cu trepte 'n noi

Leagănă floarea minunilor de atâtea ori.

Și totuși, stelele ruginesc în noroi

Și soarele pierde din culori.

Fiecare om îmi pare umbra lui

Chiar dacă fruntea mi-a sărutat:

(Fân'âna primește zâmbetul oricui

dar cine știe unde l'a 'ngropat?)

Poate nu e nimic adevărat.

Dar gândul cel mai mic prea mult m'a chinuit

Și aripile albe n'au venit

Să-mi poarte fruntea spre apele ce-au stat.

ION AUREL MANOLESCU

Răscoală Românească*)

Pădurile cobor din munți, ca niște turme,
prin seara ce se deapănă ciudat.
Piraele, — șopîrle vii și argintate, —
duc, molcușe, cerul zilei la culcat . . .

Incremeniți în rugăciune, munții
adorm în scame mici de nourî în plete.
E clipa de legendă și poveste
și-o prinde în doină frunza, — pe îndelete . . .

Balade mici umbresc în crengi stejarii . . .
Un plug de stea tot cerul l-a brăzdat.
(Nu știi dacă o stea a plâns în noapte,
sau poate 'n umbră, o domniță-a lăcrimat.)

. . . Dar iată, un chiot strînge noaptea (ghem) pe-o culme,
și focuri mari s'ațin pe la răscruci . . .
Și, — uriaș adunător de inimi —
un bucium amintește pe haiduci . . .

SILVIU RODA

Răsbunare**)

Lui Pătru îi ard obrazii a soare,
și ochii i s'au rotunjit ca de crap.
De când l-a bătut majurul cu pumnii în cap
i se pare
că-i joacă 'n față
pânze de ață,
și 'n ureche
o legătoare
cu bani de aramă veche.

Întâiu l-a 'mbrâncit ;
și — „pentru că n'a stat cuminte“ —
i-a stors falca de un dinte.
El s'a împleticit . . .
Doi pumni l-au adus
în poziția reglementară: „sus“.

Pe urmă,
a simțit ca prin vis
cum i s'a prăbușit cazarma
peste trup . . . Deatunci îl scurmă
— sub frunte 'nchis —
un gând greu ca arma:

Când o fi, la eliberare
ti va sta 'n față, cu mâinile 'n buzunare.

*) Din „Zăpezi bolnave“

**) Din „Contingent - 88“ — poeme cazone.

CONST. VIRGIL GHEORGHIUFiul risipitor

Te rog nu fi supărat. E drept,
Am fugit ca fiul risipitor din poezie.
Dar, tată, acum mi-e dor de călimară,
De voi și de canarul din colivie,

Ași vrea să văd albinele și viteii,
În frunte cu stea curată.
În lădița din pod am lăsat
Pușculița și ursulețul de vată.

Eu eram băiat, dar mă jucam cu păpușile,
Le făceam din cârpe colorate rochiță.
Acum mi-e dor de ele
Și de obrații albi ca o căniță

De lapte ai surorii. Dacă poți
Trimite-mi un măr și două caise crude.
Ași vrea să-mi văd vioara, p'ăcuța
Și câ nele care lătra la masă cu genele ude.

Nu te supăra că sunt departe.
Măinile mele adună curate, pe hârtie
Fotografiile u'cioarelor, a mălinilor
Și a pernuțelor de păpădie.

Aș vrea să văd însă desenul fântânii
Și a ulucelor dela poartă măcar.
Deasemeni mi-e dor sara de cartea de povești
A lui Robinson Crusoe și de abecedar.

Aș vrea să sărut mâna mamei
Și zăpada ceainicului de porțelan.
Mi-e dor să întind pe cerdac pernuțele
Și să 'ngrop în grădină semințe de bostan.

Să-mi scriți ce fac argații și mălinul.
Aștept într-o cutie scrisoarea ta cu câteva
Firimături de pământ, o căniță
Și fotografia fetei cu degete de camva...

E. AR. ZAHARIA.Rapsodie*)

Un poem ca viorile pădurii frumos nituit
În cele mai pure dimineți virginale.

Cu peniță muiată'n lumină și 'ncălțat cu sburătoare
[sandale

Cu stele și fir la o Regină-am venit.

Și-am să cânt în azurul ostrovului, proseris,
Văsduhul pe care semințele scite îl aveau lângă somnuri
[bolnave

În cele mai impetuoase aspirații de glorie și vis
Subt soarele superb prin plantații suave.

Un poem ca sânul neprihănit de cast și avut
În care să se legene stelele voevodului meu,

Gingaș ca pielea ce-asteaptă un sărut,
Ca pădurea ce-asteaptă botezul unui zeu.

*) Fragment dintr'un poem care va apare în curând.

VICTOR MĂGURĂ.

Poem târziu

Când rătăcesc pe străi albe, seara,
 șoptind poeme ce n'am să le scriu,
 de pe creanga sufletului (galbenă în noapte ca ceară)
 versul se desprinde: fruct copt, auriu.
 Ochii sunt pară, cerul albastru — hâtie
 și fiice constelație — un vers.
 Dar totul rămâne pură fantezie,
 căci nu mai știu drumul pe care am mers.
 Și-așa lunec nepăsător, la braț cu vântul rece,
 pe lângă parcul trist și violet,
 fără să știu că omul care trece
 pe lângă mine, este un poet.
 Fără să știu că melodia stranie
 care plutește 'n aer a sburat
 din sufletul său alb ca o litanie,
 la poarta infinitului ingenunchiat.
 Dece nu-l oprec să-i spun „frate“!
 Și nu-l sărut și nu-l îmbrățișez?
 Dece ne'nmormântăm străini în pustia cetate,
 ca două larve 'ntr'un fruct fără miez?

Cronica.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Traian Chelariu „Zaruri“ edit. Junimea-Cernăuți.

Scriitorul Traian Chelariu tipărind prima carte de proză-intitulată „Zaruri“ - aduce cu aceasta o contribuție frumoasă mai ales într'o epocă în care ținta tuturor a rămas romanul. Fiecare poet se vede evadat în proză, în succes cred de altfel toți cei ce privesc pe maeștrii genului.

Lucrul nu pare a fi tocmai astfel.

Cu „Zaruri“ cugetarea unui om de elită, disciplinat în alegere și având interesul pe care în mod succint îl are cartea asupra lectorului, d. Traian Chelariu, apare într'o nouă lumină, afară de aceea a unui poet de alese însușiri clasice.

Așteptam o novă broderie în versuri, o altă ținută în elegii, dar nu ne gândisem că o culegere fericită de însemnări, să vadă lumina tiparului și mai ales într'o provincie atât de harnică.

Bucovina ne este dragă, din zi în zi tot mai fericit cântată, dar prea puțin prețuită.

Cu stilul adesea greoi, închis într'un ermetism de gravă stăruiri, cartea d. Chelariu are multe ferestre pe unde lumina cugetului pătrunde nealambicat.

Iată cât de clar încrustează o maximă: „In loc să zicem timp trecut, putem spune fapt; — în loc de prezent putem zice acțiune; în loc de viitor, intenție.

E mai simplu și mai aproape de realitate.“

Forma de cugetare a cunoscut mare succes pe vremuri. Se pare că acest joc dificil al gândului șlefuit, e pe cale să dispară.

Și causticitatea se împacă uneori cu durerea omului neîmplinit, în viață:

„O rugăciune: D-ne, decât să-mi dai pe jumătate puterea duhului tău, mai bine lasă-l să sufle în neant, dar în reg, și stelele se vor aprinde în urma lui“.

Apoi adevăruri reci, judecate fără emfază:

„Cine se ocupă îndelungată vreme cu lucruri mici, riscă să i se pară mari lucrurile acestea. E cea mai periculoasă deformare profesională“. Și aceasta:

„Omul este amoral din fire, moral din necesitate și imoral din obișnuință.“

Ideile sunt aservite spiritului. Ca formulă un gânditor disciplinat își rezumă ceea ce crede despre lucruri, despre oameni și alcătuirea lumii, în sisteme. Intre sisteme se duce luptă. Fiecare epocă își cristalizează un sistem de gândire, îl fixează, dăruindu-i viață, nemurire.

În cartea d. Tr. Chelariu fiecare gând, fiecare grupă de gânduri așternute pe hârtie, e ceea ce numim noi, adevăruri infailibile.

Cu „Zaruri“ trecem într-o zonă puțin frecventată în literatura românească.

V. S.

La moartea lui Anton Holban.

A murit scriitorul tânăr, Anton Holban, autorul a patru romane, nuvele, studii, etc. în urma unei operații, sub cuțit.

O moarte stupidă.

Scriitorul dacă nu crapă de foame, — cazul Bogdan Amaru, — atunci destinul său sfârșește undeva, într'un spital ori sanatoriu, niciodată pe un pat, într'o casă de oameni.

Și în țara românească, unde cultura e a cincea roată la car, încă nu s'a pus problema care să reglementeze destinele acestor oameni.

Încă nu am avut și n'o să avem respectul cuvenit celor cari prin jertfă își sacrifică sănătatea, sfârșind apoi bolnavi, în chinuri ca Istrati, Cantoniieru, etc.

Anton Holban moare tânăr, tocmai când era mai împlinit, când tânără generație îl adusesse în primele sale rânduri, unde lupta neîncefat ca să creeze cu darul care i-a fost fatal, acea literatură de analiză, plină de neliniștea morții.

Nu și-a lămurit viața, decât analizând-o la rece, căci A. Holban cuprindea pe un autoanalist care s'a chinuit interior sub forma unui puternic simț critic.

De aceia ne-a lăsat o literatură autentică.

Încă un destin s'a frânt. O pierdere pe care lit. rom. o înregistrează cu mare tristețe și încă pentru acel scriitor carel, a făcut înțeles pe Marcel Proust, în România.

Ne închinăm pioși în fața mormântului și lacrima noastră să i ușureze trecerea sbuciumatului său drum, pe care nu se va mai întoarce.

FRONT LITERAR.

Note.

— „AZI„ — rev. d. Zaharia Stancu e poate ultima care mai păstrează sbuciumul generației.

— ANDRÉ GIDE, scriitorul veacului nostru, cum îi place să se intituleze acest straniu om, s'a reîntors din Rusia. Dar strigătul lui Gide nu mai impresionează.

Ceiece ne spune el acum, a spus-o genial și mai caustic marele învins, Panait Istrati.

— Front Literar împlinește cu acest număr un an dela apariție. Ceiece am realizat noi, poate și puțin și rar, a fost de o factură elegantă, ținând seama că în aceste pagin s'au întâlnit unele dintre cele mai bune talente, cari mâine vor forma „tânăra generație“.

Am urmat drumul înscris—fără program, călăuziți de spiritul de înțelegere și dragostea care-i caracterizează pe scriitori, totdeauna la datorie.

Invingând decepțiile, sperând în mai bine, pornim cu aceeași încredere în anul al doilea și credem că cei ce-au scris, vor mai scrie, cel care ne citește mai poate avea răgazul, noi vom reveni, poate mai târziu!

— Sunt mulți nebuni, în literatura românească, (scrie mereu d. N. Iorga) dar dacă „Cuget Clar“ o să-i descopere cu fiecare număr apărut, ne întrebăm, până la urmă nu vor fi toți nebuni?

— Octav Sargețiu, poetul dela Orhei va fi editat la „Fundații“ cu o carte de poeme, „Vad de cântec și stele“. Li urăm succes.

— Ion Rotaru harnic ziarist, conduce cu mare pricepere rev. *Naționalul*, care este una din cele mai bune publicații pentru învățători. CU Cluj / Central University Library Cluj

— *Iruri*, se va numi a doua carte cu poeme semnată de Ion Manolescu, poetul care a fost editat la „Unu“ cu *O dihna neagră*.

— „*Contingent*, 33“ poeme cazone, se intitulează cartea unui subtil și talentat poet, d. Silviu Roda, care de câțiva ani se risipește prin diverse reviste literare.

— *Poetul Al. Robot*, unul dintre cele mai tinere talente din anii trecuți și care militează în ziaristică, a tipărit cartea „*Somnul Singurătății*“ o adevărată biruință pe care o semnalam fără teamă. Căci Al. Robot nu este numai un talent de mari resurse, ci un poet viguros, însetat de lumea țărânului, de unde în accente puternice ne aduce o poezie nouă și tânără.

— A apărut în vitrine un nou poet. El se numește Const. Virgil Gheorghiu. Talent puternic, de-o prospețime surprinzătoare, care a fost editat la „Cartea Românească“.

„Premiul „Scriitorilor tineri“ a fost acordat anul acesta d. d. Ștefan Stănescu și Emil Botta. Edit. „Fundațiilor“ va tipări în curând cele două cărți, Arca lui Noe și Intunecatul April.“

— Dl. Ionel Teodoreanu va trebui să-și schimbe titlul romanului Arca lui Noe, care aparține poetului Ștefan Stănescu. Acum câțiva ani, apăruse o poezie cu acest titlu. Ne miră faptul că d. Teodoreanu n'a fost în curent cu lucrurile care-l pot angaja astăzi.

— *Cuget Clar*, continuă să apară în colaborare cu aceleași bărbi creștinești, amestecând uneori și talente streine concepțiilor patriarhului culturii românești.

Dacă am găsi util să răspundem fiecărui număr apărut, totul s'ar rezuma la o spovedanie asemănătoare cu a lui Don Quijote.